

Akvaattisen koulutuksen kokonaisarviointia ja kehittämistä tarvitaan Suomessa

Pitemmän aikaa Suomessa on ollut nähtävissä vesistöihin liittyvän koulutuksen alasajo. Akvaattisiin aineisiin liittyvä korkeakoulutuksen alasajo alkoi iktyonomikoulutuksen lopettamisella 2010-luvun puolivälissä. Koulutusta tarjosi Turun ammattikorkeakoulu Turussa. Näin päättyi käytännön koulutus kalatalous- ja ympäristöalan asiantuntijoille, joita työskentelee muun muassa vesiensuojeluyhdistyksissä.

Akvaattisten tieteiden akateemisissa opinnoissa korostuu ongelmien ratkaisukyky ja keskittyminen valittuun erikoistumisalaan. Akvaattisista tieteistä valmistuvat toimivat laaja-alaisesti sisävesien luonnontalouden kansallisina ja kansainvälisinä asiantuntijoina mm. kalataloudessa, ympäristöhallinnossa, vesiensuojelussa, opetuksessa ja tutkimuksessa.

Oulun yliopiston Ekologian ja genetiikan laitoksen linjanvetojen takia virtavesiin liittyvä korkea-asteen koulutus on nyt suuresti uhattuna. Oulun yliopisto on viimeisen vuosikymmenen ollut niitä harvoja suomalaisia yliopistoja, joiden opetusohjelma ja opetushenkilöstö ovat mahdollistaneet mm. laajan kenttä- ja lajintuntemusopetuksen opiskelijoilleen. Tämän tyyppisen opetuksen alasajoa on aiemmin jo nähty monissa muissa alan opinahjoissa. Nyt tämä on kulminoitumassa Oulussakin hyvin voimakkaasti ja kovaa vauhtia, ja nopeimmin virtavesiekologian alalla. Myös Turun yliopistolla on suunnitteilla alan koulutusmahdollisuuksien supistaminen.

Vesistöt ovat oleellinen osa maisemaa ja jokapäiväistä elinympäristöämme. Ihmistoiminta (asustuskeskukset, teollisuus, maa- ja metsätalous, maankäyttö, vesiviljely) aiheuttavat vesistöjen laadun muutoksia. Muutoksia voidaan tieteellisen tutkimuksen tuottaman tiedon avulla hallita, rajoittaa ja ongelmia korjata. Myös vesistöihin liittyvän elinkeinotoiminnan kehittyminen on alan tutkimuksen varassa. Vaikka Suomessa vettä on riittävästi, käyttökelpoisen veden puute on suurimmassa osassa maailmaa yhä paheneva uhka. Maailman ruokatuotannossa puolestaan vesiviljelyn merkitys kasvaa koko ajan, mutta samalla ympäristön muutokset sekä kalataudit ja -loiset ovat suuri haaste vesiviljelytuotannon laajenemiselle. Lisäksi monia vesistökuunnostuksia toteutetaan edelleen yksipuolisesti vesivarojen, vesitekniikan ja elinkeinon näkökulmista. Tällöin ihminen on voinut kuunnostuksista hyötyä, mutta vesiluonto kärsii. Vesirakennustöiden ohjaamiseen ja luontokadon estämiseen tarvitaan osaavia vesiekologiaan pitkälle koulutautuneita henkilöjä. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen asettaa omat laaja-alaiset haasteensa alan osaajien koulutukseen.

Alan ammatillista koulutusta tarjoaa useampi ammattiopisto Suomessa ja osaajia tuotetaan ammatillista osaamista vaativiin tehtäviin. Tämä ei kuitenkaan riitä. Alan kehittämisen ja tulevaisuuden osaamistarpeiden vaatimusten takia, alalla tarvitaan myös laaja-alaista korkea-asteen koulutusta. Tällä on suuri merkitys myös alan kehittämisen kannalta. Yksistään vesiensuojeluyhdistyksissä työskentelee 320 alan ammattilaista, joilla valtaosalla on korkea-asteen tutkinto, ja näistä useimmilla tutkijakoulutus.

Yksittäisten koulutusohjelmien alasajo johtaa hallitsemattomaan tilanteeseen alan osaamisen kehittämisen ja osaamistarpeiden huomioon ottamisessa. Ala vaatisi valtion puolelta ryhtiliikkeen ottamista. Alan koulutukselle on suuri yhteiskunnallinen tarve, jota yksittäinen opetustarjoaja ei omassa toiminnassaan välttämättä huomioi. Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto esittääkin, että alan koulutusta arvioimaan ja kehittämään koottaisiin opetusministeriön alaisuuteen työryhmä, johon tulisi koota laajasti alan toimijoita. Ennen alan koulutuksen kokonaisarviota, ei yksittäisiä koulutusohjelmia tulisi lakkauttaa.

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry

Hannu Moilanen, Toiminnanjohtaja